

විශේෂ සටහන 3

තිරසාර ආර්ථික සංවර්ධනයට සහාය වීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකු තුළ ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීම

පසුබිම

පසුගිය වසර කිහිපය තුළ පැවති අභියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හමුවේ, බොහෝ ව්‍යාපාරික ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ආදායම් උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම් අඩපණ වූ අතර, එය ඔවුන්ගේ ණය සේවාකරණ හැකියාවට අහිතකර අන්දමින් බලපාන ලද අතර එමගින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවල¹ ණය අයකර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ද අඩාල විය. බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අක්‍රීය ණය,² 2023 අග වන විට සියයට 12.8ක් දක්වා සුළු වශයෙන් අඩු වුවද, 2019 වසර අවසානයේ දී පැවති සියයට 5.2ක සිට 2023 වසරේ 3වන කාර්තුව අවසන් වන විට සියයට 13.6ක් දක්වා වැඩි වූ අතර, එකී වැඩිවීම මගින් පෙන්නුම් කරන පරිදි බැංකු අංශයේ ණයවල ගුණාත්මකභාවය සැලකිය යුතු ලෙස පිරිහී ඇත. එබැවින්, එවැනි ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීම මගින් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ රැකියා අවස්ථා වැඩිදියුණු වී, එය ජාතික ආර්ථිකයේ පුනර්ජීවනයට හිතකර අන්දමින් දායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

2019 දී සිදු වූ පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාර, කොවිඩ්-19 වසංගතය සහ ආර්ථික අර්බුදය සමඟ පැවති අයහපත් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හි සෘණාත්මක බලපෑම හේතුවෙන් ණය ගෙවීමේ හැකියාව දුර්වල වී පීඩාවට පත් ණය ගැනුම්කරුවන්ට සහන සැලසීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට වරින් වර විවිධ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. දැනටමත්, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පශ්චාත් කොවිඩ්-19 යළි පණගැන්වීමේ ඒකක ස්ථාපිත කර ඇති අතර, ණය ගැනුම්කරුවන් තෝරා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නිර්ණායක, පුනර්ජීවන යාන්ත්‍රණ, ආයතනික යළි පණ ගැන්වීමේ රාමු සහ යහපාලනය පිළිබඳව බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට මග පෙන්වීම මගින් මූලික වශයෙන් ශක්‍ය ණය ගැනුම්කරුවන් පුනර්ජීවනය කිරීමට වැඩි දියුණු කළ විෂය පථයක් සහිත වඩාත් ප්‍රමිතිගත රාමුවක් සැකසීම කාලෝචිත අවශ්‍යතාවයකි.

විවිධ හේතූන් මත ආර්ථිකයන් මන්දගාමී වීමත් සමඟ, ව්‍යාපාර පුනර්ජීවන රාමු බොහෝ රටවල පිළිගැනීමට ලක් විය. “අධිකරණයෙන් පරිබාහිර ගිවිසුම්” යනු පරිපාලන මාර්ගෝපදේශ සහිතව හෝ රහිතව, ණය ගැනුම්කරුවන් සහ ණය ලබා දෙන්නා අතර අන්‍යෝන්‍ය එකඟත්වයෙන් සිදු කෙරෙන ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් වේ. “අධිකරණයෙන් පරිබාහිර ගිවිසුම්වල” ප්‍රධාන වාසි ලෙස ඉක්මණින් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වීම, සාපේක්ෂව අඩු පිරිවැය, රහස්‍යභාවය ආරක්ෂා වීම සහ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ නියමයන් සහ කොන්දේසි සම්බන්ධයෙන් ඉහළ නම්‍යශීලිතාවය යනාදිය පෙන්වාදිය හැක.

මීට විකල්පයක් ලෙස, සමහර රටවල් බුන්වත්භාවය පිළිබඳ නීති මගින් සපයනු ලබන නීතිමය රාමුවේ ව්‍යාපාරික තුළ සිට අධිකරණ ක්‍රියා පටිපාටිවල මැදිහත්වීම් හරහා සිය ව්‍යාපාර පුනර්ජීවන ක්‍රියාවලියේ යොදවනු ලැබේ.

ඉහත සාධක සලකා බැලීමෙන් අනතුරුව, අභියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හමුවේ පීඩාවට පත් වූ ව්‍යාපාරවල පුනර්ජීවනයට පහසුකම් සැලසීම සඳහා සහ ඊට අදාළව බලපත්‍රලාභී බැංකු තුළ විනිවිද සහ ඵලදායී විසඳුම් ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් පැවතීම සහතික කිරීමට, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත 2024 මාර්තු මාසයේ දී “බලපත්‍රලාභී බැංකුවල ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීම සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ” යන මැයෙන් චක්‍රලේඛයක් නිකුත් කරන ලදී. බලපත්‍රලාභී බැංකුවල දැනටමත් පිහිටුවා ඇති පශ්චාත් කොවිඩ්-19 යළි පණගැන්වීමේ ඒකක තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා වන පාලන රාමුව, අවශ්‍ය සම්පත්, ණය ගැනුම්කරුවන් තෝරා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නිර්ණායක, ආයතනික යළි පණ ගැන්වීමේ රාමු සඳහා පුනර්ජීවන යාන්ත්‍රණ, ගිණුම්කරණ සලකා බැලීම් සහ නියාමන වාර්තාකරණය පිළිබඳ පුළුල් මාර්ගෝපදේශ මෙම චක්‍රලේඛයට ඇතුළත් වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවල ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීමේ අරමුණු

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකවල පරමාර්ථය වනුයේ ආදායම්, මුදල් ප්‍රවාහ හෝ විකුණුම් අඩුවීම, ව්‍යාපාර කටයුතු අඩු වීම හා අඩාල වීම හෝ අභියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ව්‍යාපාර තාවකාලිකව වසා දැමීම යන හේතු මත වර්තමානය වනවිට මූල්‍ය (සහ/හෝ ව්‍යාපාර) අභියෝගවලට මුහුණ දෙන හෝ ඉදිරියේ දී එවැනි දුෂ්කරතාවයන්ට මුහුණ දිය හැකි, සක්‍රීය සහ අක්‍රීය ණය ගැනුම්කරුවන් හඳුනා ගැනීම සහ ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමට සහාය වීමයි.

මෙම ඒකකය මගින් මූලික වශයෙන් නැවත නගාසිටුවීමට ශක්‍යතාවයක් ඇති නමුත් දැනට හෝ අනාගතයේ දී මූල්‍ය අපහසුතාවලට මුහුණ දෙන ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීමට අපේක්ෂා කරන අතර, ඒ තුළින් එම ණය ගනුදෙනුකරුවන්ට ප්‍රතිලාභ ලබා දීමට බලාපොරොත්තු වන අතර, ඒ තුළින් එම ව්‍යාපාර නගා සිටුවීම හරහා රටේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වැඩිදියුණු කිරීම සහ ජාතික ආර්ථිකයේ සංවර්ධනයට ද මග පාදා දෙනු ඇත.

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකවල පාලනය සහ මෙහෙයුම් රාමුව

මූල්‍ය දුෂ්කරතාවයන්ට මුහුණ දෙන හෝ මුහුණ දීමේ අවදානමක් සහිත බැංකුවල ණයගැනුම්කරුවන්ගේ

ශක්‍ය ව්‍යාපාර යළි නගා සිටුවීමේ අරමුණින්, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් පුනර්ජීවන සහ පුනරුත්ථාපන ප්‍රතිපත්ති සකස් කළයුතු අතර, මෙම ප්‍රතිපත්ති සමාලෝචනය කර යාවත්කාලීන කිරීම අවම වශයෙන් වාර්ෂිකව සිදුකළ යුතුය.

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකය මගින්, විෂය පථයට යටත් ණය සඳහා අදාළ සියලු තොරතුරු සහ පද්ධති ප්‍රවේශය, ණය දෙන අංශය, නීති සහ අවදානම් කළමනාකරණ අංශ සහ ණය අයකරගැනීමේ අංශය යන බහුවිධ අංශ සමඟ ඵලදායීව බෙදාගත යුතු අතර, ඒ අංශ සමඟ විධිමත්ව සහ ස්වාධීනව කටයුතු කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීම සඳහා අවශ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය සහ අනෙකුත් සම්පත් සැපයිය යුතු අතර, බැංකු කටයුතු දීපව්‍යාප්තව විසිරී පවතින බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින්, මෙහෙයුම් කටයුතුවල ඵලදායීතාවය පදනම් කර ගනිමින් ප්‍රාදේශීය වශයෙන් මෙම ඒකක පිහිටුවීමට දිරිමත් කරනු ලැබේ.

ශක්‍යතා තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ඵලදායී මෙන්ම විනිවිද භාවයෙන් සිදු විය යුතු බැවින්, ව්‍යාපාර පණගැන්වීමේ ක්‍රියාවලිය යටතේ සිදු කරන්නා වූ මූලික ශක්‍යතා තක්සේරුව තීරණාත්මක කාර්යයක් වනු ඇත. මූලික ශක්‍යතා තක්සේරුව යටතේ, ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක දර්ශක, විවක්ෂණශීලී පදනමක් මත සලකා බැලිය යුතුය. මෙම දර්ශකවලට, ලාභදායීතාවය, තෝරනය, ද්‍රවශීලතාවය, වගකීම්වල කල් පිරීමේ ස්වභාවය සහ අනෙකුත් අදාළ ගුණාත්මක නිර්ණායක පිළිබඳ තක්සේරුව ඇතුළත් වනු ඇත. අදාළ ශක්‍යතා තක්සේරුව, හැකිතාක් දුරට ණයගැණුම්කරුගේ විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත පදනම් විය යුතුය. කෙසේ වෙතත්, ණයගැණුම්කරු හට විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොමැති අවස්ථාවන්හි දී, පිළිගත හැකි හේතූන් මත, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අභිමතය පරිදි ඒ සඳහා සුදුසු සහ විශ්වසනීය තොරතුරු මූලාශ්‍ර භාවිතා කළ හැකිය. මේ සම්බන්ධයෙන්, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ණයගැණුම්කරුවන්ගේ අඛණ්ඩ සහයෝගය පවතින බව සහතික කර ගත යුතු වන අතර, එවැනි ණය ගැනුම්කරුවන් පමණක් මෙම පුනර්ජීවනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා සලකා බලනු ලබයි.

තවද, වගවීම සහ විනිවිදභාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකු සිය ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකවලට අදාළ වන පාලන රාමුව, මෙහෙයුම් ක්‍රියාපටිපාටි සහ ශක්‍යතා තක්සේරු ක්‍රමවේද, ඔවුන්ගේ වාර්ෂික වාර්තාවේ හෝ සුදුසු වෙනත් වාර්තා හරහා අනාවරණය කිරීම දිරිමත් කරනු ලැබේ.

පුනර්ජීවන යාන්ත්‍රණ: මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම්

ව්‍යාපාර පණගැන්වීමේ ඒකකය විසින් පීඩාවට පත් වූ, එනමුත් ශක්‍යතාවයක් සහිත ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීම

සඳහා මූල්‍ය සහ/හෝ මෙහෙයුම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ මෙවලම් සහ ක්‍රමවේද භාවිතා කරනු ඇත.

- මූල්‍ය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ මෙවලම්වලට, ණය කපා හැරීම, ණය ප්‍රාග්ධනය සහ පොලී ගෙවීම සඳහා සහන කාල සීමාවන් ලබා දීම ඇතුළුව ණය ප්‍රතිලේඛනගත කිරීම, පොලී අනුපාත සංශෝධනය කිරීම, ණය ගෙවීමේ කාලසීමාව දීර්ඝ කිරීම සහ අන්තර් මූල්‍ය පහසුකම් සහ බැහැර වීමට අදාළ මූල්‍ය පහසුකම් ඇතුළුව වෙනත් සුදුසු නව මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම යනාදිය ඇතුළත් වේ.
- මෙහෙයුම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම යටතේ, ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක විසින් ව්‍යාපාරයක මෙහෙයුම් හෝ වත්කම්වල වාණිජමය ශක්‍යතාවය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා මූලික වෙනස්කම් යෝජනා කිරීම, නව ව්‍යාපාර සැලැස්මක්/උපාය මාර්ගයක් සංවර්ධනය කිරීම සහ එවැනි ව්‍යාපාරවල මෙහෙයුම්වල කාර්යක්ෂමතාවය සහ ලාභදායීත්වය වැඩි දියුණු කිරීම, මුදල් කළමනාකරණ පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීම, මිලකරණ ක්‍රමවේදය සමාලෝචනය කිරීම සහ පාරිභෝගිකයන් රඳවා තබා ගැනීම සහ/හෝ නව වෙළඳපොළ අත්පත් කරගැනීමේ උපාය මාර්ග සමාලෝචනය කිරීම යනාදිය සලකා බැලිය හැක. තවද, ව්‍යාපාර පණගැන්වීමේ ඒකක මගින් ව්‍යාපාර පුනරුත්ථාපනය කිරීමට සම්බන්ධ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ද, අනාගත ආයෝජකයින් වෙත ළඟාවීමේ දී ණය උපදේශන සහ ව්‍යාපාර උපදේශන සේවා සැපයීම ද සිදු කළ හැක.

ආයතනික යළි පණගැන්වීම් සඳහා වන රාමු

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ක්‍රියාවලිය යටතේ ආයතනික යළි පණගැන්වීමේ රාමුවක් යනු, ණය ගැනුම්කරුවෙකු සහ බැංකු ණයහිමියන් කිහිපදෙනෙක් අතර අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකඟ විය හැකි ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ සැලැස්මක් සඳහා වන පුළුල් රාමුවක් ලෙස අලුතින් හඳුන්වා දුන් යාන්ත්‍රණයකි. මෙය පාර්ශ්වයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය එකඟතාවයක් වන බැවින් අධිකරණ මැදිහත්වීමක් අවශ්‍ය නොවේ. බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින්, බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ ආයතනික යළි පණගැන්වීමේ රාමුවෙන් ප්‍රයෝජන ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ආයතනික ණයගැණුම්කරුවෙකු අතර, ආයතනික යළි පණගැන්වීමේ රාමුව සඳහා පොදු ආකෘතියකට අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකඟ විය හැකිය. දැනට බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් එවැනි පොදු ආකෘතියක් සකස් කරමින් පවතී. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකඟ විය හැකි කොන්දේසි සාකච්ඡා කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී ඇතිවිය හැකි සංකීර්ණතා සහ පිරිවැය පිළිබඳව නිසි සැලකිල්ලක් දක්වමින්, මෙම රාමුව ආයතනික ණය ගැනුම්කරුවන් සඳහා යොදා ගැනීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

ඉදිරි දැක්ම

බලපත්‍රලාභී බැංකුවල යෝජිත ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ යාන්ත්‍රණයට අනුව, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල මඟපෙන්වීම හමුවේ, ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් පුනර්ජීවනය වී එමගින් ඇති වන මුදල් ප්‍රවාහයන් තුළින්, දැනට අක්‍රීය තත්ත්වයේ පවතින ණය නැවත ගෙවීම ආරම්භ වී, එමගින් බැංකු අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය වැඩිදියුණු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

තවද, රටේ සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන්හි දියුණුවත් සමඟ විශේෂයෙන් ම රටේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු සහ මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීම හරහා රටේ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනය සහ රැකියා අවස්ථා ඉහළ නැංවිය හැකිවනු ඇති අතර, එමගින් ජාතික ආර්ථිකයේ සංවර්ධනය වඩාත් තිරසාර වනු ඇත. මීට අමතරව, ජාතික ණය ඇප විමේ ආයතනය (National Credit Guarantee Institute)

පිහිටුවීම, සුරක්ෂිතලත් ගනුදෙනු පනත (Secured Transaction Act) හරහා වැඩිදියුණු කළ නීතිමය රාමුවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ක්ෂුද්‍ර, සුළු සහ මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාර සඳහා වන අර්ථ දැක්වීම පුළුල් පරාසයක් තුළ ව්‍යාපාර ආවරණය කිරීමට හැකිවන පරිදි පුළුල් කිරීම වැනි, ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින අනෙකුත් ක්‍රියාමාර්ග තුළින් බලපෑමට ලක් වූ ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීමට වඩාත් හිතකර වටපිටාවක් සැකසෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, ඒ තුළින් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වැඩිදියුණු වීමට දායක වනු ඇත.

සටහන්

1. බලපත්‍රලාභී බැංකු යන්නට 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත (සංශෝධිත) යටතේ ලියාපදිංචි බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු අයත් වේ.
2. අක්‍රීය ණය යනු ගනුදෙනුකරුවෙකුගේ ගිවිසුම්ගත ගෙවීම් දින 90කට වැඩි කාලයක් හිඟ හිටි හෝ දින 90කට වඩා වැඩි කාලයක් සඳහා අනුමත ණය සීමාව ඉක්මවා ඇති සහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 09 (SLFRS 9) යටතේ 3වන අදියරෙහි ණය පහසුකමක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ණය පහසුකම් වේ (විභව අවදානම් සහ ණය හානිකරණය සහිතව උපදවන ලද මූල්‍ය වත්කම් මත).